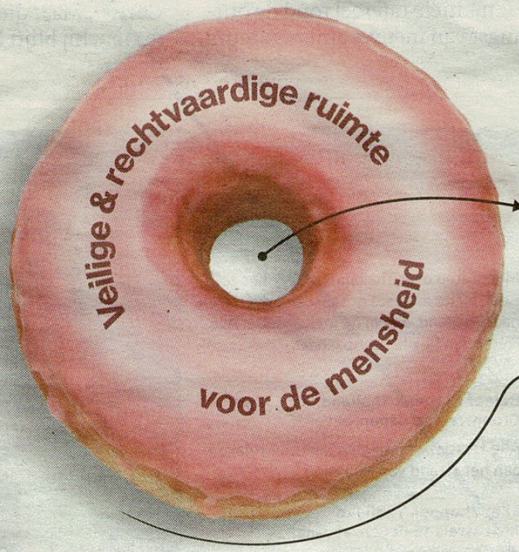
GO

HOOGWATER LINGEWAARD



De economie is als een donut



Donut-economie
Welvaart bereiken we door 'op' de donut te komen/blijven, die begrensd wordt door:

BASISVOORZIENINGEN (12)
Energie, water, voedsel, gezondheid, onderwijs, inkomen/werk, woning, netwerk, veiligheid & recht, politieke stem, sociale gelijkheid en gendergelijkheid

GRENZEN van de PLANEET (9)
Klimaatverandering, drinkwatergebruik, verandering landgebruik, verlies biodiversiteit, aantasting ozonlaag, atmosferische aerosolbelasting, chemische vervuiling, verzuring oceanen, stikstof- en fosforcycli

De Britse econome Kate Raworth is in Nederland en trekt volle zalen met haar donut-theorie. De wereld moet de focus op geld en groei laten varen, vindt ze. Maar ze krijgt ook kritiek.

Sander van Mersbergen

Als het aan Kate Raworth ligt, ziet de wereld er over tien jaar compleet anders uit. Klaar moet het zijn met de focus op geld en op groei. Wat hebben we aan een economie die steeds meer produceert en rijken rijker maakt, als het milieu onderwijl naar de knoppen gaat en sommige mensen niet eens brood kunnen kopen?

Helemaal niks, vindt de Britse. En wie de drukte in de foyer van het Hofpleintheater in Rotterdam even in zich opneemt, ziet dat ze niet de enige is die er zo over denkt. Raworth's boek *Doughnut Economics* heeft een gevoelige snaar geraakt. De mini-tournee in Nederland leidde al ver van tevoren tot uitverkochte zalen. In juni is ze zelfs te gast in de Tweede Kamer, op uitnodiging van de Partij voor de Dieren. De laatste econoom die die eer te beurt viel was Thomas Piketty. De Fransman toonde de wereld haar toenemende ongelijkheid, en die boodschap sloeg in als een bom.

> **Haar werk is inspirerend. Ik voel een verbinding met haar**
>
> —Jan Peter Balkenende

Groeit Kate Raworth ook uit tot een blijvertje? Ze maakt in elk geval indruk als ze op het podium staat. Enthousiast hupsend van het ene been op het andere, gedreven de teksten opdreunend die ze waarschijnlijk al driehonderd keer eerder uitsprak. In andere zaaltjes, in andere landen, maar met een vergelijkbaar publiek.

Economisch model

Om te begrijpen waarom dat zo is, is het allereerst goed even in te zoomen op de kern van haar werk: de donut. Die staat in Raworths theorie voor een nieuw economisch model. De economische donut bestaat, net zoals een echte, uit twee ringen. De binnenste ring is het sociale minimum, dat wat iedereen nodig heeft om fatsoenlijk te kunnen leven. De buitenste is de ecologische begrenzing.

Als we in het gat van de donut terechtkomen, is er armoede en tekort. Als we buiten de donut





Het waterpeil in Nederland bereikte gisteren met 14.64 meter boven Normaal Amsterdams Peil (NAP) de hoogste stand sinds 2011. De omgeving van Fort Pannerden bij Doornenburg is grotendeels overstroomd door hoogwater van de Waal en de Rijn. Boerderijen in de buurt zijn alleen per boot bereikbaar zijn (rechts). Het vee bij het fort moet op een kleiner oppervlak leven (links). Volgens Rijkswaterstaat is er geen reden tot zorg. Wel worden langs de rivieren de dijken geïnspecteerd.

FOTO'S ANP EN ROBIN UTRECHT

komen, is er overschot en putten we de wereld uit. In het eetbare stuk van de donut, daar moeten we zijn. En – surprise surprise – bij het gros van de 21 terreinen die Raworth definieerde, is dat nu niet het geval. Veel mensen leven in armoede en hebben geen schoon water. De wereld gaat ondertussen naar de klote.

Dat moet anders, vindt Raworth, voorheen onderzoeker bij Oxfam, nu werkzaam voor de Universiteit van Oxford. En om dat voor elkaar te krijgen moeten de bestaande economische modellen op de schroothoop. Economische groei mag geen doel op zich meer zijn. Sterker nog, eeuwige groei is onmogelijk, aldus de Britse, want de natuur kent zoiets ook niet. Ter illustratie toont ze de groeicurve van een boom en een olifant. En inderdaad, die worden niet eeuwig groter.

Haar inspiratie haalt ze uit haar jeugd. „Ik groeide op met het gat in de ozonlaag, met beelden van hongersnood in Ethiopië, met een olieramp voor de kust van Alaska. Ik wilde daar iets aan doen, en dacht dat ik dat kon bereiken met de moedertaal van sociaal beleid: de economie." Maar al snel raakte ze teleurgesteld in haar vakgebied, en de manier waarop die met de problemen in de wereld omgaat.

Jan Peter Balkenende, tussen 2002 en 2010 minister-president van ons land namens het CDA, is een uitgesproken fan van Raworth. Bij alle presentaties die hij geeft, laat hij haar naam vallen. „Ik vind haar werk inspirerend. Ze wil elementen als klimaatverandering en ongelijkheid voluit integreren in de economische theorie. Ze zegt: we moeten ons denken veranderen. Daar heb ik zelf ook jaren voor gepleit, daarom voel ik een zekere verbinding met haar. Het gaat niet om het ik en nu, maar om het wij en later. Dat deel ik helemaal met haar."

Revolutie in denken

Tja. Wie niet, zou je bijna zeggen. De zaal zit niet voor niks zo vol. Niemand wil armoede, niemand wil dat de wereld naar de haaien gaat. De belofte van een nieuw model, een revolutie in het denken, blijkt erg aanlokkelijk. „De ideeën van Raworth zijn misschien niet allemaal nieuw, maar passen helemaal in deze tijd", zegt Balkenende.

Wat ook helpt, is de manier waarop Raworth het brengt. Haar uitstraling is die van een activist, een activist van het soort dat niet zomaar opzijgaat. In niets is ze een studeerkamergeleerde. Heldere soundbites, op luide toon, af en toe een grapje.

Raworth maakt handig gebruik van de slechte reputatie die de economische wetenschap nog steeds heeft, bijna tien jaar na de grote economische crisis – een crisis die de meeste economen niet aan zagen komen. De gewoonte van economen om de werkelijkheid in hun modellen te versimpelen, maakt ze ronduit belachelijk. „Wat, is de afbraak van het milieu 'een extern effect'? Door zo te denken zijn we in een klimaatcrisis beland! De wereld is ingewikkeld. Laat dát het uitgangspunt van economische modellen zijn."

> **Ik groeide op met het gat in de ozonlaag, met een olieramp**
>
> —Kate Raworth



Raworth maakt er onder haar collega's niet alleen vrienden mee. Die zijn het niet per se oneens met haar doelen, maar wel met de manier waarop ze die probeert te bereiken.

Om haar verhaal te onderbouwen speelt ze creatief leentjebuur in het werk van andere economen, en pikt ze er net de dingen uit die ze voor haar verhaal kan gebruiken, is de kritiek. „Om een bepaalde economische theorie in een kwaad daglicht te stellen, kwam ze met een quote uit 1970 op de proppen", zegt Robert Dur, professor economie aan de Erasmus Universiteit. „Sindsdien is er zoveel meer nagedacht over dat thema, zijn er zoveel nieuwe inzichten. Het is gewoon niet eerlijk om dan met zoiets te komen. En dat weet ze."

Piketty

Kijk, zegt Dur, Piketty is ook een activist. Hij maakt er ook geen geheim van dat hij een agenda heeft: minder ongelijkheid. Maar de Franse econoom kwam met een scheepsladding aan data, met eigen onderzoek, met daadwerkelijk nieuwe inzichten. Daarover ging hij met zijn collega's in discussie, via de gangbare kanalen. Op die manier hielp hij de economische wetenschap verder.

Raworth is er helemaal niet op uit bestaande modellen beter te maken: „Om dingen te veranderen moet je een nieuw model bouwen dat de oude modellen overbodig maakt." Ze wil niets minder dan een revolutie. De financiering van grote bedrijven via de effectenbeurs? Weg ermee. Alles moet anders. En dat begint volgens de econome bij een nieuwe manier van denken. Bij de mensen in de zaal. Een klaterend applaus is haar deel.